

20171220 Wanneer eindigt energievadeville in ons land?

Aviel Verbruggen, Universiteit Antwerpen

Vier ministers (MR, cdH, Open Vld) gaan akkoord over een energiepact: de Belgische atoomcentrales zouden sluiten tegen 2025 om ruimte te geven aan hernieuwbare elektriciteit. N-VA verwerpt het pact na bezwaren van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO), hoewel de Vlaamse werkgeversorganisatie VOKA het pact aanvaardt. Welke kat vindt nog haar jongen in dit getouwtrek? Wat duiding kan misschien helpen.

Belgisch energiebeleid lijkt beperkt tot politici die voorstellen wat zou moeten gebeuren. Intenties uiten is gemakkelijk; toekomstige politici wijzigen ze ook gemakkelijk. Maar een degelijk beleid steunt op (moeilijke) strategische planning. Dit houdt in: weten waar we staan, juiste doelen, instrumenten en acties voor verandering.

Voor een nauwkeurig inzicht over de toekomst van de elektriciteitsvoorziening zijn beproefde technisch-economische modellen nodig. In de jaren 1980 en 90 ontwikkelde ik dergelijke modellen. Toen waren de problemen redelijk behapbaar, want het Belgisch elektrisch systeem werkte hoofdzakelijk los van de buurlanden en bijna alle elektrische centrales waren op bevel in- of uit-schakelbaar.

Vandaag is modelleren moeilijker: het Belgisch elektrisch systeem vormt meer en meer een onderdeel van het Europees systeem, en de elektrische stroom wordt geheel hernieuwbaar, hoofdzakelijk geplukt uit wind en zonlicht. Deze industriële revolutie snijdt dieper in de samenleving dan ooit. Ze is nodig voor een leefbare toekomst waarin de menselijke soort nog kan gedijen.

Belgische wetenschappers lijken hopeloos voorbijgestreefd door de realiteit en beschikken niet over de modellen om een degelijk elektrisch plan te ontwikkelen. Het is niet de taak van ELIA, de netbeheerder van het Belgisch hoogspanningsnet. Kunnen CREG, VREG, Planbureau, ministeries, studiecentra, enzovoort de middelen samenvoegen om hoger te reiken? Het EU centrum in Petten ontwikkelt nieuwe modellen met Europees bereik.

Onverwachte eensgezindheid

Minister Marghem (MR) is niet gekend voor een onafhankelijke positie in energiezaken. Haar raadgevers weten dat steun voor de kernuitstap in 2025 niet ongelegen komt voor Engie Electrabel.

Na het (te late) besef dat atoomenergie een dood spoor is en alle elektriciteit hernieuwbaar zal zijn, zocht Engie een nieuw bedrijfsmodel. Huishoudens met zonnepanelen op het dak en coöperatieven met groepsprojecten zijn voor Engie aanvaardbaar als randverschijnsel, maar niet om de sector te leiden. Bigbusinesselektriciteit betekent voorrang aan grootschalige windparken op zee, megawatt-zonnestroom installaties, en dergelijke.

Omdat Engie achterstand had opgelopen en de atoominertie hen parten speelde, kwam het goed uit de oude atoomcentrales langer open te houden. De plek in de elektriciteitsvoorziening bezet door atoomcentrales kunnen ze nadien innemen met grootschalige hernieuwbare productie. Tegen 2025 is die invulling mogelijk.

Naast dit strategisch doel, spelen twee andere factoren mee: de stijgende uitgaven om verouderde atoomcentrales draaiend te houden en de nog meer stijgende risico's die met dit draaien gepaard gaan. Engie vindt dat het in 2025 welletjes is geweest. Dus, mevrouw Marghem kan zich sterk houden.

De onverwachte alliantie

De voorvaderen van de N-VA vroegen me, af en toe, om als onafhankelijk wetenschapper het Belgische energiebeleid af te branden in lezingen voor de

vrijdenkende, Vlaamse hemelbestormers. 'Macht corrumpeert', was de eensgezinde overtuiging.

Nu beschikt N-VA blijkbaar over eigen 'energie experts', op goede voet met het VBO. Minister-president Bourgeois begrijpt weinig van de dynamiek van de hernieuwbare energiesector met zijn boodschap van "20 miljard besteed aan de stijging van 1,9% tot 6,4% hernieuwbare energie" als vooruitzicht voor de toekomst.

De CEO van BASF gaf een vlammend interview tegen het energiepact, uitvergroot door FEBELIEC (de club van de grote elektriciteitsgebruikers in België). Enigszins onbegrijpelijk. FEBELIEC wil de prijs van de kWh elektriciteit laag, lager, laagst, tot onder nul euro. Ze schijnen niet te begrijpen dat de enige toekomst die dit doel naderbij brengt de snelle en complete overgang is op hernieuwbare elektriciteit, direct geplukt uit de omgeving. De overvloed aan hernieuwbare energie zal op vele momenten negatieve prijzen voor elektriciteit brengen. Een grotere bedreiging dan *brown-out/ black-out* in de toekomstige stroomlevering is de *yellow-up/red-burst* door te hoge spanning. De grootindustrie wil geen eurocent mee betalen voor de fantastische industriële revolutie in de elektriciteitsvoorziening.

Het 600 hectare BASF-industriepark (7,5 miljard investeringswaarde) ligt windafwaarts ten opzichte van het atoompark van Doel. Niet evident in het vooruitzicht van de stijgende risico's op een ernstig accident in Doel. Wie gaat BASF vergoeden als de site onbruikbaar wordt door nucleaire besmetting? De mondiale verzekeringsmaatschappijen verzekeren geen nucleaire accidenten. Dit weet FEBELIEC toch ook. Oude atoomcentrales openhouden is een gevaarlijker sprong in het duister dan voluit inzetten op de hernieuwbare energie ontwikkeling.

Klimaatverandering is onomkeerbaar en verwoestend. Er is geen tijd te verliezen, zoals we al jaren doen. De alternatieven barsten uit hun voegen, stop alstublieft met ze af te remmen en in te snoeren.